

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3170/2023. (IV. 6.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.286/2019/4. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó, egy felszámolással foglalkozó gazdasági társaság jogi képviselője útján (Sallai Ügyvédi Iroda) az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének *d*) pontja, valamint az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLII. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. § (1) bekezdése alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz, melyben a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Gfv.VII.30.286/2019/4. számú végzése alaptörvényellenességének megállapítását és megsemmisítését kérték.
- [2] 2. Az indítvány benyújtására alapul szolgáló ügynek az alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából lényeges elemei a következők.
- [3] Az indítványozó felszámolója volt egy ingatlanépítéssel és üzemeltetéssel foglalkozó gazdasági társaságnak (a továbbiakban: adós), amely 2005-ben tulajdonjog fenntartással értékesített egy étterem céljára szolgáló, szerkezetkész ingatlant, részletfizetést engedélyezve. A vevő az ingatlanban kialakította az éttermet. Mivel a vevő a hátralékos vételárat nem fizette meg, az adós 2007-ben el kívánt állni a szerződéstől; az ennek érvényessége tárgyában indított perben a bíróság a vevőt a vételárhátralék megfizetésére kötelezte, egyebekben az adós keresetét (és a vele szemben előterjesztett viszontkeresetet) elutasította. Ezt követően a vevő keresetet terjesztett elő annak megállapítása iránt, hogy a ráépítéssel az ingatlanon tulajdonjoga keletkezett; ezt a keresetet a bíróság ugyancsak elutasította. Ezután a vevő 2014 februárjában keresetet nyújtott be annak megállapítása iránt, hogy az adóssal kötött szerződés a vevőnek az adóshoz 2014 januárjában intézett felmondása következtében megszűnt. Négyszeri szünetelés után, a felek között 2017. szeptember 15-én létrejött megállapodásra tekintettel a vevő keresetétől elállt.
- [4] Az indítványozó mint felszámoló az ingatlant 2016. október 6-án próbálta meg először pályázat útján értékesíteni, a felhívásra ajánlat nem érkezett. A második pályázati felhívást az indítványozó – mivel az ingatlant érintő per folyamatban létének tényét a pályázati felhívás nem tartalmazta – eredménytelennek nyilvánította. 2017. szeptember 15-én az adós mint eladó, az eredeti vevő mint „engedményező eladó” és az ingatlant bérleti szerződés alapján használó gazdasági társaság mint vevő adásvételi szerződést kötöttek az ingatlan vonatkozásában, melyben – többek között – rögzítették, hogy az eredeti vevő ráépítés jogcímén az ingatlanak 35/100-ad részben ingatlan-nyilvántartáson kívüli tulajdonosává vált.
- [5] Az adós egyik hitelezője hitelezői kifogást terjesztett elő, melyben az értékesítés megsemmisítését, az eredeti állapot helyreállítását és a csődeljárásról és a felszámolási eljárásról szóló 1991. évi XLIX. törvény (a továbbiakban: Csődtv.) 27/A. § (7) bekezdése alapján a felszámoló felmentését kérte hivatkozással arra, hogy a felszámoló a Csődtv. 49. § (1) bekezdésébe ütköző módon, a nyilvánosság mellőzésével, pályázat nélkül, árverésen kívüli értékesítette az ingatlant.
- [6] Az első fokon eljáró Kaposvári Törvényszék a jogszabálysértésre tekintettel a felszámolót (indítványozót) felmentette; a Pécsi Ítéltábla mint másodfokú bíróság az indítványozó felmentését mellőzte és a hitelező felmentés iránti kérelmét elutasította. A Kúria mint felülvizsgálati bíróság az ítéltábla jogerős végzését hatályon kívül helyezte és az elsőfokú (a felszámolót felmentő) végzést helybenhagyta.

- [7] 3. Az indítványozó ezt követően nyújtotta be alkotmányjogi panaszát, melyet az Alkotmánybíróság főtákarának felhívására kiegészített.
- [8] Az indítványozó álláspontja szerint sérült egyrészt az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított, a tisztességes eljáráshoz való alapjoga, másrészt a XXVIII. cikk (7) bekezdésében foglalt, jogorvoslathoz való joga is. Hivatkozott továbbá a XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt, tulajdonhoz való jogának a sérelmére is, e körben azonban részletes indokolást nem fejtett ki.
- [9] Az indítványozó álláspontja szerint az Abtv. 29. §-ában foglalt, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-sérelem miatt valósult meg, hogy a Kúria az indítványozóra nézve pozitív döntés helyett jogorvoslattal már nem érinthető, neki kedvezőtlen és jelentős érdeksérelmet eredményező döntést hozott, „azaz *de facto* alapjogaik érvényesítésétől elzárta, [...] megsértve ezzel az Alaptörvény jogorvoslatra és tisztességes eljárásra vonatkozó szabályait – a tárgyalás tartásának véleményünk szerint alkotmányellenes mellőzésével. Elvi kérdés ezen túlmenően, hogy a bírósági tárgyaláson igénybe vehető érvelési lehetőség elmaradása eredményezhet-e olyan jog- vagy érdeksérelmet, amely a bírósági szervezetrendszerben már nem orvosolható, és egyidejűleg megállapítható, hogy a jogerős döntés ezzel homlokegyenest ellentétes tartalmat hordozott”.
- [10] Az indítványozó hivatkozott az Alkotmánybíróságnak a tisztességes bírósági eljáráshoz kapcsolódó gyakorlatára, ezen belül a tárgyalás tartásával kapcsolatos határozataira is. Álláspontja szerint azonban amiatt, hogy a Kúria az indítványozó számára kedvező jogerős döntéssel ellentétes tartalmú végzést hozott, ami ellen jogorvoslat sem biztosított, az indítványozó kifejezett érdeke tett volna, hogy a Kúria előtti eljárásban jogi érveit kifejtthesse. „Ennek elmaradása bírósági fórum előtt orvosolhatatlan érdeksérelmet eredményezett, így a tárgyalás tartásának mellőzése a tisztességes eljáráshoz való Jog részjogosítványát, a tárgyalás tartásához való jogot sérti”. Mivel a tárgyaláson kívül hozott kedvezőtlen tartalmú döntéssel szemben a jogorvoslat lehetősége is kizárt, így a XXVIII. cikk (7) bekezdése is sérült. „A felszámoló és jogi képviselői részére a tárgyalás tartásával biztosított lehetőségek elmaradása csökkentette érvelési lehetőségük potenciálját, az azonnali reagálás, az esetlegesen felmerülő kérdésekre való válaszadás lehetőségével a jogi helyzet egyes részleteinek pontosítása, az esetleges jogi érvelésrendszer szóbeli előadásának vonatkozásában. Nem nyílt meg lehetősége arra, hogy a számára kedvezőtlen irányba forduló helyzet jogi hátterét a saját szemszögéből megvilágítsa, ezáltal a konkrét ügyben kialakuló érdeksérelmét elhárítsa. A nyilvános tárgyaláson lehetősége nyílt volna az indítványozónak és jogi képviselőjének arra, hogy a Kúria tanácsát a jogi érvelésükben álláspontjukról olyan, esetlegesen felmerülő kérdésekben is tájékoztassák, ami az iratok alapján megvalósult döntés meghozatalakor esetlegesen nem állt a Kúria tanácsának rendelkezésére.” Az indítványozó érvelésének alátámasztására hivatkozott a Kúria végzése Indokolásának egyes részeire, amelyekből kiderül, hogy a döntést a testület kizárólag az iratok alapján hozta, de az indítványozó álláspontja szerint a tárgyaláson olyan érveket tudott volna felhozni ezekben a kérdéskörökben, amelyek ellentétes döntésre is vezethettek volna. Ugyanerre hivatkozik abban a kérdésben is, hogy a Kúria egy korábbi legfelsőbb bírósági döntést miért nem látta alkalmazhatónak az ügyben. Az indítványozó végül kifogásolta, hogy a Kúria nem adta indokát annak, hogy miért tárgyaláson kívül hozta meg a döntését.
- [11] 4. Az Abtv. 56. § (1) bekezdése alapján az Alkotmánybíróság először az alkotmányjogi panasz befogadásáról dönt, melynek során az eljáró tanács vizsgálja, hogy az indítvány megfelel-e az alkotmányjogi panasz befogadhatóságára vonatkozó törvényi – formai és tartalmi – feltételeknek. A testület megállapította, hogy az indítvány határidőben érkezett, az indítványozó érintettnek tekinthető és a végzéssel szemben további jogorvoslatra nincs lehetőség. Az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésének sérelmét állító indítványi elem kivételével az indítvány az Abtv. 52. § (1) és (1b) bekezdésében foglalt feltételeknek megfelel. Az indítvány ugyanis e vonatkozásban nem tartalmaz értékelhető indokolást és így nem teljesíti az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontjában foglalt követelményt.
- [12] Az Abtv. 29. §-a szerint „az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség, vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés esetén fogadja be.” E feltételnek az indítvány az alábbiak miatt nem felel meg.
- [13] Az Alkotmánybíróság – ahogy arra az indítványozó maga is rámutatott – már kialakította álláspontját abban a kérdésben, hogy a tárgyalás elmaradása milyen esetekben jelenti az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének a sérelmét [ld. pl. 3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]; 3064/2016. (IV. 11.) AB határozat,

Indokolás [14], legutóbb 3478/2021. (XI. 30.) AB határozat, Indokolás [29]]. Következetes az Alkotmánybíróság gyakorlata az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdésében biztosított jogorvoslathoz való jog tartalmát illetően is {összefoglalóan ld. pl. 3145/2022. (IV. 1.) AB határozat, Indokolás [26]–[28]}, abban a vonatkozásban is, hogy „[a] jogorvoslathoz való jog nem azt jelenti, hogy mindaddig, amíg valamelyik fél elégedetlen a döntéssel, joga lenne azt magasabb bírói fórum előtt vitatni” {ld. 3145/2022. (IV. 1.) AB határozat, Indokolás [26]}. Mindezekre tekintettel az indítvány nem vet fel alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést.

- [14] Ezt követően az Alkotmánybíróság azt vizsgálta, hogy az indítványozó által hivatkozott kúriai döntéshez kapcsolódóan felmerülhet-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétegye.
- [15] Az eljárásban a bíróságoknak a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) rendelkezéseit kellett alkalmazni. A régi Pp. 274. § (1) bekezdése szerint „A Kúria a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálja el, kivéve ha a felek bármelyike tárgyalás tartását kéri, vagy a Kúria a tárgyaláson való elbírálást szükségesnek tartja. Végzés ellen benyújtott felülvizsgálati kérelem esetében tárgyalás tartása nem kérhető.” Tekintettel arra, hogy a kifogás tárgyában a másodfokú bíróság végzés formájában hozott döntést, a Kúria mérlegelésén múlt, hogy az ügy elbírálásához szükségesnek tartja-e tárgyalást tartását. Mivel a főszabály a tárgyaláson kívüli elbírálás, ezért az e szerinti eljárás külön indokolást nem igényel.
- [16] A jogerős döntés felülvizsgálatakor a Kúriának abban a kérdésben kellett döntenie, hogy az indítványozó jogszabálysértő eljárása megalapozza-e azt, hogy a felszámolói megbízatása alól felmentse a bíróság. A testület vizsgálta, hogy az indítványozó esetében fennállhatott-e a téves jogértelmezés lehetősége, illetve, hogy a Csódtv. és a bírói gyakorlat alapján mely esetekben tekinthet el a felszámoló a vagyontárgyak nyilvános értékesítésének kötelezettségétől. A felülvizsgálati eljárást két bírósági eljárás előzte meg, amelyek során az indítványozó mind írásban, mind nyilvános tárgyaláson kifejtette álláspontját. A felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal kapcsolatban írásban nyilatkozhatott; e körben számíthatnia kellett arra, hogy tárgyalás tartására nem kerül sor. A Kúria azon mérlegelésének vizsgálatára, mely szerint – a főszabály kivételeként – szükségesnek tartotta-e tárgyalás tartását, az Alkotmánybíróságnak nincs lehetősége.
- [17] Az Alkotmánybíróság a jelen ügyben is utal azon gyakorlatára, mely szerint „[a]z Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (1) bekezdésének értelmében az Alaptörvény védelmének legfőbb szerve. Ennek megfelelően az Alkotmánybíróság az Alaptörvény 24. cikk (2) bekezdésének d) pontja alapján a bírói döntéseket az alkotmányosság szempontjából ellenőrizheti, és jogköre a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség vizsgálatára és kiküszöbölésére korlátozódik, ezért a bírói döntés irányának, a bizonyítékok bírói mérlegelésének és értékelésének, illetve a bírósági eljárás teljes egészének ismételt felülbírlatára nem rendelkezik hatáskörrel” {3170/2014. (VI. 3.) AB végzés, Indokolás [8]}. A tényállás megállapítása, a bizonyítékok értékelése és mérlegelése ugyanis az eljárási jogi szabályokban a jogalkalmazó számára fenntartott feladat {ld. 3012/2016. (I. 25.) AB végzés, Indokolás [20]}. „A bírói döntés elleni alkotmányjogi panasz azonban nem tekinthető a bírósági szervezeten belül jogorvoslattal (már) nem támadható bírói határozatok által okozott valamennyi jogsérelem orvoslása eszközének. Miként az Alaptörvény [...] fent idézett rendelkezéseiből is kitűnik, az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszon keresztül is az Alaptörvényt, az abban biztosított jogokat védi. Önmagukban azonban a rendes bíróságok által elkövetett vélt vagy valós jogszabálysértések nem adhatnak alapot alkotmányjogi panaszra. Egyébként az Alkotmánybíróság burkoltan negyedfokú bírósággá válna [...]. A jogszabályokat a bíróságok értelmezik, az Alkotmánybíróság csak az értelmezési tartomány alkotmányos kereteit jelölheti ki. Ez a jogkör azonban nem teremthet alapot arra, hogy minden olyan esetben beavatkozzon a bíróságok tevékenységébe, amikor olyan (állítólagos) jogszabálysértő jogalkalmazásra került sor, mely egyéb jogorvoslati eszközzel már nem orvosolható. Sem a jogállamiság elvont elve, sem a tisztességes eljárás alapjoga nem teremthet alapot arra, hogy az Alkotmánybíróság a bírósági szervezet feletti »szuperbíróság« szerepébe lépjen, és hagyományos jogorvoslati fórumként járjon el.” {3325/2012. (XI. 12.) AB végzés, Indokolás [13]–[14]}
- [18] Az indítványnak az Alaptörvény XXVIII. cikk (7) bekezdését érintő részéhez kapcsolódóan az Alkotmánybíróság visszaautal a jogorvoslathoz való jog tartalmával kapcsolatos gyakorlatára. Az indítványozó nem volt elzárva jogorvoslat igénybevételétől; ezt az elsőfokú döntéssel szemben igénybe is vette.
- [19] A fentiekben kifejtettekre tekintettel a Kúria eljárásával kapcsolatban a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétegye nem merülhet fel, ezért az indítvány nem felel meg az Abtv. 29. §-ában foglalt feltételnek.

[20] 5. Mindezeket figyelembe véve az Alkotmánybíróság az indítványt – az Abtv. 47. § (1) bekezdése és az 56. § (1)–(2) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Abtv. 29. §-ára, 52. § (1b) bekezdés e) pontjára, valamint az Ügyrend 30. § (2) bekezdés a) és h) pontjára tekintettel – visszautasította.

Budapest, 2023. március 21.

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető, előadó alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró
az aláírásban akadályozott
dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó
alkotmánybíró helyett

Dr. Szabó Marcel s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/861/2020.

